

Ds Hayo Bangma verdrinkt bij Ugoklooster

Een vorige keer schreef ik iets over ds Hayo Bangma (1755-1844), die 47 jaar lang in Nijland stond en als multimiljonair in het dorp niet alleen de geestelijke leidsman was, maar aan het einde van de 18^{de} eeuw, maatschappelijk gezien, ook een machtig. Hij ontleende zijn rijkdom vooral aan zijn overgrootvader uit Nijland. Dat was de herenboer en dorpsrechter Age Buwes Bruinsma. Toen ds. Hayo Tuinhout (1668-1725) predikant was in Nijland, greep hij zijn kans en huwde de rijke erfdochter Sytske Ages Bruinsma en werd zo zeer vermogend. Het is nog wel te zien aan de gebeeldhouwde grafzerken met wapens van het echtpaar en die van schoonvader in het koor van onze kerk. Dochter Antje Tuinhout werd in 1717 in Nijland geboren. In 1741 trouwde ze met de rijke boer en dorpsrechter Johannes Eelkes Bangma te Wolsum. Hun zoon Hayo, genoemd naar zijn grootvader, de dominee in Nijland, studeerde voor predikant in Franeker en werd in 1784 zelf predikant in het dorp. Dat kon doordat de stemgerechtigde landeigenaren de predikant aanwezen. Hayo Bangma's familie bezat in Nijland het meeste land en alzo een groot deel van de stemmen. De dominee kon in Nijland als een landjonker leven. Voor hem en zijn vrouw, Grietje Heineman uit Bolsward, werd in 1787 de pastorie verbouwd en vergroot. Zijn wapen staat nog altijd boven de voordeur.

Of dominee gelukkig was in al zijn rijkdom weten we niet. Zijn huwelijk bleef kinderloos en zijn rechtzinnige gemeenteleden waardeerden hem als liberaal niet. Zijn vele neven en nichten aasden op zijn miljoenenbezit en hielden hem daarom mogelijk in ere en wellicht niet uit genegenheid. Toen hij, 89 jaar oud, met zijn achterneef, de boer Petrus Epeüs Couperus te Wommels, had afgesproken naar een notaris te gaan voor de opstelling van een tweede testament, wilde deze, die hoopte een boerderij te erven, hem op de morgen 21 juli 1844 uit Bolsward ophalen om met paard en rijtuig naar Leeuwarden te gaan. De oude emerituspredikant bleek reeds te voet op weg te zijn naar één van zijn boerderijen te Ugoklooster onder Hartwerd (thans Snekerweg 2 van de maatschap M. en R. J. Abma). Zijn neef dacht hem achterna te rijden en op te pikken en zag hem niet. Het is geromantiseerd beschreven in *Frysk en Frij* van 6 februari 1950 door een verwant, de in Bolsward wel als dichter en schrijver bekende Johannes Couperus, die uit familieoverlevingen putte.

Hij schrijft:

*Mar sjoch! Hoe wie it forjamme mooglik, stie dêr net, né...ja dochs! Omke' gongelstôk stike yn 'e wâl. . . . , seach er 't goed? . .
de steek der boppe-op! Twa, trije sprongen en hy wie der by. – Help!
rôp er, en hy joech in gjalp sa lûd dat de lju op Aeguard (Eekwerd) der kjel fan
waerden en ta de doar út fleagen. Dêr lei er, omke Haeijel De fuotten yn 'e
ûnderwâl, wied er foaroer yn 'e feart rekke. In ûngelok? Men soe it tinke
kinne.... mar it hie dochs mear fan selsmoart. ... Nea soe men lykwols witte, hoe
of hwat. It geheim gie mei him yn it grêf, en 't needlot, dat dit drama biwurke
hie, it swei lykas tofoaren. En dochs koe Petrus de gedachte mar net kwyt, de*

stymske man hie him mei opsetsin him foar kroade riden, hwant op itselde stuit dat er forstoar, wie ek it erfskip nou foar goed yn 't wetter fallen.

Neef Perus weigerde uit boosheid op de dominee een deel van een legaat van fl. 1000,-- te accepteren.

De afwikkeling van de uitgebreide nalatenschap van ds. Bangma leverde de notaris, gezien de complexiteit, geen windeieren op. Wat de vele erfgenamen er van vonden weten we niet. Er zal wel veel over zijn gesproken in Nijland, waar de inwoners niet zo erg van ds. Bangma hielden omdat ze door zijn bezit en macht als zijn opvolger een dominee opgedrongen hadden gekregen: ds.

Theodorus Jentink, die niet tot hun harten spraak, maar die ze wel tot 1882, en dus 46 jaar lang, moesten accepteren.

Sytse ten Hoeve



Ds Hayo Bangma in 1780 als student in Franeker